

Всесвітнє наукове ноосферно-онтологічне товариство (ВННОТ, Харків, Україна)
World Scientific Noosphere-Ontological Society (WSNOS, Boston, USA)
Weltwissenschaftliche Noosphäre-Ontologische Gesellschaft (WNOG, Köln, Bundesrepublik Deutschland)
Громадська організація «Фонд розвитку науки та освіти «ІНТЕЛЕКТ» (Харків, Україна)

ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ МОЛОДІ В ХХІ СТОЛІТТІ

*Міжнародний періодичний збірник наукових праць
за загальною редакцією В. П. Бабича, О. М. Хвостиченка*

SPIRITUAL AND INTELLECTUAL UPBRINGING AND TEACHING OF YOUTH IN THE XXI CENTURY

*International Periodical Collection of Scientific Papers
edited by V. P. Babych, O. M. Khvostychenko*

GEISTIGE UND INTELLEKTUELLE ERZIEHUNG UND AUSBILDUNG DER JUGEND IM XXI JAHRHUNDERT

*Internationale regelmäßig erscheinende Sammlung wissenschaftlicher Beiträge
unter der Gesamtreaktion von V. P. Babych, O. M. Khvostychenko*

Випуск / Issue / Ausgabe
V — 2023

Потенціал гурткової роботи у розвитку інтелектуальних здібностей здобувачів початкової освіти. <i>Десятник К. В., Ткачук Т. С.</i>	217
Формування комунікативних навичок молодших школярів засобами гри у контексті духовно-морального розвитку особистості. <i>Вороніна С. О.</i>	220
Вагомість курсу «народознавство» для духовно-інтелектуального розвитку особистості майбутнього педагога. <i>Беценко Т. П.</i>	224
Організація позаурочної діяльності з формування патріотичних почуттів у дітей молодшого шкільного віку. <i>Бугай Ю. С., Павленко Ю. Г.</i>	228
Інтелектуальний потенціал використання ігрових технологій у новій українській школі. <i>Ільїна О. О., Линник І. В.</i>	233
Природничо-наукова освіта дітей старшого дошкільного віку засобами інформаційних технологій. <i>Андрєєва Т. Т., Дзюбенко О. В., Пишва (Бицюк) Т. А.</i>	237
Духовно-інтелектуальне навчання на уроках новогрецької мови у початковій школі. <i>Зінківська В. С.</i>	241
Ритміка як метод залучення початкових класів на уроках мистецтва. <i>Панасенко Ю. А.</i>	246
Алгоритм взаємодії педагогів і студентів-медиків. <i>Терещенко А. А., Ковтун О. В., Дьячкова З. Е.</i>	253
РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА АКМЕОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ	261
Психологічні виміри духовно-інтелектуального становлення особистості в контексті егалітарної парадигми. <i>Кікінежді О. М., Василькевич Я. З.</i>	262
Психолого-педагогічні аспекти розвитку духовності майбутнього вчителя початкової школи. <i>Макарчук В. В.</i>	268
Психологічний підхід до проблеми духовно-інтелектуального навчання молоді в умовах війни в Україні. <i>Духовний І. О., Мураль В. Я.</i>	273
Психологічні аспекти педагогічної діяльності в умовах військової агресії проти України. <i>Феденко Д. О.</i>	277
Особливості використання моделей і способів надання психологічної допомоги в інтернеті. <i>Гнатко М. М., Федорів М. Л.</i>	281
Роль цифровізації соціально-психологічного навчання (АСПН) у психологічному консультуванні. <i>Колос В. О., Савчак Т. М.</i>	287
Інклюзивна освіта та толерантність: шлях до формування суспільства рівних можливостей. <i>Боровисюк Т. В., Файн А. В.</i>	291
Формування емоційного інтелекту українських мігрантів в період повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. <i>Кожем'якіна І. В.</i>	299
Духовність як ресурс подолання стресу у поліціантів: закордонний досвід вивчення проблеми. <i>Пономаренко Я. С.</i>	303

АЛГОРИТМ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГІВ І СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Терещенко А. А.

асистент кафедри офтальмології,

Ковтун О. В.

асистент кафедри офтальмології,

Дьячкова З. Е.

асистент кафедри офтальмології,

Одеський національний медичний університет,
м. Одеса, Україна

Організація навчально-педагогічної роботи та взаємодії зі студентами на практично-семінарських заняттях, консилиумах та лекціях. Алгоритм набуття професійного та соціального досвіду визначення планування різноманітних видів пізнавальних і професійних завдань. Створення завдань у вигляді різноманітних кейсів.

Ключові слова: алгоритм, викладач, студент, кейси, лікар.

Organization of educational and pedagogical work and interaction with students at practical seminars, conferences and lectures. Algorithm for acquiring professional and social experience, determining the planning of various types of cognitive and professional tasks. Creation of tasks in the form of various cases.

Keywords: algorithm, teacher, student, cases, doctor.

Однією з провідних думок сучасної теорії освіти визначається у здобутті студентами знань з власного досвіду взаємодії з оточуючим соціальним середовищем, визначенні особистого сенсу культурно-історичних цінностей з метою критичного осмислення реальності і пошуку вірного вирішення проблем, пошуку істини.

Здоров'я нації залежить в першу чергу від взаємодії лікаря і пацієнта. Наскільки лікар зможе професійно і кваліфіковано оказати допомогу хворому, визвати довіру і повагу у людини. Результативність виховання професійних якостей медика безпосередньо залежить від навчально-виховної взаємодії в навчальному закладі як особистісно зорієнтованої педагогічної системи та наголошено на необхідності педагогічної уваги до формування особистісних якостей майбутнього фахівця медичної галузі, що запропонував викладач.

Для оцінки ефективності навчальної програми на чотирьох рівнях: реакція, навчання, поведінка та результати використовувалася модель

Кіркпатріка Нового світу. Реакція оцінювала задоволеність учасників і труднощі з програмою навчання разом із статусом підтримки, отриманої від робочих місць, залучених до поглибленого планування догляду. Навчання оцінювало зміни в навичках спільного прийняття рішень. Поведінка оцінювала зміни у відносинах між пацієнтами та медичними працівниками, коли останні були залучені до процесу онлайн-навички спільного прийняття рішень. Було проведено дослідження, оцінювали навчальну програму поглибленого планування догляду (АСР), яка включає онлайн-навички спільного прийняття рішень [1].

Державна політика в освіті в контексті Болонських угод передбачає значні зміни практично по всіх рівнях і напрямках професійної освіти і відкриває простір інтеграційним процесам в проектуванні, змісті і реалізації освітніх програм. Одним із найважливіших положень Болонської декларації є організація та оптимізація самостійної роботи студентів вищої школи. Відповідно до мети та змісту даного виду навчальної діяльності, його місцем в освітньому середовищі вузу рекомендується конструювання індивідуальних освітніх траєкторій на основі активної, усвідомленої діяльності суб'єкта [2].

Успіх демократичних процесів в освіті в значній мірі має залежність від розвитку особистих відносин, взаємин між викладачами і студентами. в сучасному світі освіта набуває ознак безперервного розвитку, пізнання. Педагог виступає як організатор навчально-пізнавального процесу, набутого студентами власних знань і досвіду. Дуже важливо досягти гуманістичної спрямованості навчального процесу, особливо у майбутніх лікарів. Ця мета досягається у спільній діяльності, позитивною взаємодією студентів в умовах спільноти з урахуванням своєрідності кожної особистості, рівня культури та попередньої освіти.

В процесі навчання розкриваються індивідуальні особливості пізнавальної діяльності студента, його когнітивного, емоційного розвитку, взаємодії з оточуючим середовищем, самовдосконалення під впливом зовнішніх обставин. На початкових етапах медичної освіти ідентифікація і організація атрибутів студентів-медиків відкриває вікно в активну реконструкцію професійної ідентичності студента [3]. Не можливо переоцінити роль особистості у сприйманні зовнішнього світу, власного його бачення, встановлення стосунків з іншими людьми. Особливу роль відіграють зміни соціально-економічних умов розвитку суспільства [3]. Емоційний дистрес студентів-медиків зростає під час їхнього бакалаврського навчання. Однак, незважаючи на те, що поширеність дистресу серед студентів-медиків вища, ніж у загальній популяції, така ж, як і серед студентів інших університетів [4]. Сучасне життя потребує визначити особисті підходи до

кожного індивіда, відповідність його ставлення до суспільства і взаємодії з оточуючими людьми. Враховуючи, що багато студентів є вимушеними переселенцями, відбулись зміни соціально-економічного становища не лише в їх житті, а і в суспільстві. Доцільно відокремити положення, пов'язані з організацією учбового процесу як онлайн, так і офлайн.

Студент є суб'єктом навчально-педагогічної діяльності повинен самостійно здобувати знання, спираючись на розуміння і власний досвід. Отриману ззовні інформацію кожна людина сприймає та інтерпретує залежно від набутих досвіду і знань індивідуально.

Досягнення високого рівня пізнавальної активності студентів, залучення їх у високотехнологічну самостійну пізнавальну роботу, спрямовану на здобуття професійно-особистісних якостей, стають можливими завдяки підвищенню інтенсивності міжособистісних комунікацій учнів та педагогів.

Мета статті — визначити алгоритм взаємодії педагогів і студентів медиків.

Аналіз та оцінка ролі педагогіки в клінічній практиці лікаря. на сучасному етапі суспільного розвитку є всі передумови для становлення соціального інституту медико-педагогічної освіти: організаційні, правові, економічні, змістовні, методичні, технологічні. Значення педагогіки для вироблення професійності сучасного лікаря є великим, і цей вплив педагогіки регламентується рядом нормативних документів, і на сам перед Законом України «Про вищу освіту» (2014).

У змісті поняття педагогічної компетентності інтегруються теоретичні психолого-педагогічні знання, практичні вміння, досвід і важливі для педагогічної роботи якості особистості, серед яких варто відзначити потребу самовдосконалення, наявність критичного мислення, прагнення до творчості, любов до професії тощо. Шляхом організації освітнього середовища у вищій школі та взаємодії студентів з ним викладач має змогу опосередковано впливати на особистість. в умовах побудови демократичного громадянського суспільства в Україні освітнє середовище у вищій школі, організоване на засадах суб'єктно-суб'єктної взаємодії викладача й студентів, сприяє їхньому розвитку як виробників наукових знань, набутих ними особистісного, соціального, професійного досвіду в навчальному процесі. Головні принципи і напрями організації взаємодії студентів з освітнім середовищем у вищій школі передбачають: забезпечення зовнішніх умов, сприятливих для розвитку суб'єктно-суб'єктної взаємодії викладачів і студентів; створення соціально-психологічної, ділової атмосфери; спільне визначення студентами правил, норм навчально-пізнавальної діяльності, поведінки, що регулюють навчальний процес та їхню мі-

жособистісну взаємодію; організацію різноманітних видів навчально-пізнавальної діяльності як набуття досвіду [5].

Професійно-педагогічна компетентність є цілісною професійно-особистісною характеристикою, що відображає готовність і здатність людини професійно виконувати педагогічні функції згідно з прийнятими в суспільстві нормами і стандартами. Педагогічна компетентність виявляється як: сукупність інтересу до освітніх проблем; здатність педагога до глибокого аналізу стану людини, яка вступає в діалог з лікарем, системне логічне і критичне мислення; спроможність осягнути суть навчання, з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки, взаємозумовленість педагогічних явищ, проектувати педагогічні впливи; ключові педагогічні здібності щодо організації міжособистісної взаємодії під час навчання (переважно це стосується комунікативних аспектів педагогічного процесу).

На сучасному етапі суспільного розвитку є всі передумови для становлення соціального інституту медико-педагогічної освіти: організаційні, правові, економічні, змістовні, методичні, технологічні.

Нами запропонований алгоритм дії викладач–студент для досягнення кінцевої мети — виховання професійного лікаря.

Робота студента підрозділяється на навчальну, навчально-дослідницьку, клініко-практичну. Для контролю викладач контролює клініко-практичну частину роботи в першу чергу. При виконанні навчально-дослідницької роботи має місце обговорення отриманих результатів. Завдання для самостійної роботи супроводжуються інформаційно-довідковим матеріалом, методичними вказівками щодо виконання завдань, містять вправи, ситуаційні завдання, схеми, тести, проблемні питання.

При розробці завдань, важливо дотримуватися поступового підвищення їх складності. Вирішення завдань спрямоване на формування системи компетенцій у порядку, де кожен новий блок навчального матеріалу логічно пов'язаний з іншими блоками. Таким чином, як наслідок, відбуватиметься постійне систематичне повторення вивченого матеріалу з подальшим його осмисленням та міцним засвоєнням. Більше того, використання даної технології також допоможе розширити можливості залучення студентів до наукових досліджень.

Сутність педагогічної компетентності медичних працівників продиктована особливостями їхньої професійної діяльності, які полягають у тому, що лікувально-профілактична діяльність передбачає лікарську рефлексію, тобто обов'язкове усвідомлення її сенсу, змісту, засобів і способів виконання, а також спирається на систему цінностей особистості. Педагогічна діяльність медичного працівника спрямовується на проектування освітнього процесу і передбачає педагогічну рефлексію, тобто

обов'язкове усвідомлення всіх параметрів і чинників успішності виконання цієї діяльності.

У системі вищої школи існують два основні типи кейсів:

- Гарвардський (американський), у якому метою методу є навчання пошуку єдино правильного рішення: це кейси великі за обсягом (20-25 сторінок тексту, плюс 8-10 сторінок ілюстрацій). Для студентів-медиків цей метод не може стати провідним, тому що хибна помилка може обернутися трагедією для пацієнта і коштувати йому втратою життя. Але пошук цього єдиного рішення є дуже важливим і слід залучити студента до участі в консиліумі з приводу обговорення станів хворих, постановки діагнозу і визначення лікування.

- Манчестерський (європейський), що передбачає плюралістичність у вирішенні проблеми: ці кейси в 1,5-2 рази коротші за американські. Обговорення та наукові спори з приводу постановки діагнозу є дуже важливими. Такі обговорення мають бути при клінічних розглядах і конференціях.

Кейси — комплексний метод навчання, що розвиває можливості самостійного пошуку інформації, її аналізу, навички роботи в команді та самопрезентації. Таким чином, ми пропонуємо визначити роботу з завданнями (кейсами), які будуть враховувати і відповіді на поставлені запитання, близькі за змістом, але вони повинні мати суттєву різницю, що буде впливати на постановку діагнозу і правильність призначення лікування. Як приклад можна взяти близькі по етіології захворювання: Увеїти та Увеопатії і визначити різницю в клінічному перебігу, а саму в визначенні внутрішньо очного тиску, характеру преципітатів, регуляції ВОТ.

Кейси створюють враження «реальності» ситуацій, що розглядаються, стимулюють глибоке занурення студента в процес аналізу та взаємодії з партнерами. Подібна обізнаність у діяльності, що схожа на справжню професійну практику, пояснює високу результативність застосування цієї технології.

Інтеграція медичних і педагогічних наук на сучасному етапі розвитку суспільства може бути визнана пріоритетною, оскільки виступає одним з чинників соціально-економічного прогресу, і повинна бути орієнтована на забезпечення самовизначення особистості і її самореалізації, відповідати міжнародному рівню професійної культури медика-педагога, його професійної кваліфікації і компетентності.

Педагог направляє особистість оволодіти власними способами мислення замість прийняття готової думки, сприяє виробленню особистого розуміння, особистих поглядів та концепцій, що дуже важливо для студентів-медиків у повсякденному та майбутньому житті, коли вони стануть

лікарями, повинні будуть приймати участь в обговореннях хворого, консилиумах. Здатність мати особисту думку з приводу правильно поставленого діагнозу та вміння обґрунтувати своє заключення є важливою професійною рисою кожного лікаря. Дуже важливо навчити студентів культурі проведення професійних дискусій, ставитися до задачі виважено і обґрунтовано.

Навчальна діяльність повинна стати процесом набуття соціальних і професійних знань, умінь і навичок, якщо студенти аналізують і вирішують реальні проблеми, актуальні не лише для їхнього життя, а і для оточуючих. Це є однією зі складових при куруванні хворих, соціальної взаємодії з людиною, вирішення питань подальшого життя і збереження здоров'я пацієнта, якому надається допомога.

Дуже важливим є навчання, що організоване на основі міжособистісних взаємодій студентів і викладачів на засадах довіри і поваги. Це впливає на пошук власного розуміння соціальних, економічних явищ, на толерантне. Неупереджене ставлення до кожної особистості. Виробити узгодження власних дій з інтересами і поведінкою оточуючих людей.

Щодо викладача — дуже важливо в навчальному процесі створити ситуації, в яких студенти набувають власного досвіду пізнавальної активності і міжособистісної взаємодії.

Традиційне освітнє середовище — результат дії педагогічної системи набуває значення для активного залучення студентів в розвиток демократичних засад.

Педагог має освітній вплив на розвиток студентів, тобто сприяє їхньому оволодінню професійним, соціальним та особистим досвідом, якщо кожний студент, залучений до навчального процесу, займає активну, суб'єктивну позицію. В навчально-пізнавальній діяльності студента викладач організує різноманітні професійні проблемні ситуації та пропонує вибір для їх розв'язання.

Учасники навчального процесу повинні мати рівноправні можливості для вияву власної ініціативи, активності, участі у вирішенні різноманітних значущих задач, навчатися мислити позитивно, підвищуючи самооцінку особистості. Навчальний процес організується, як процес обґрунтованої діяльності студента, який відповідає за свої думки. Студенти у взаємодії з викладачем виконують різноманітні професійні, наукові та громадські завдання, які відповідають особистим і професійним інтересам.

Дуже важливе взаєморозуміння між студентами та викладачами, формування спільного поля діяльності, що об'єднують професійні інтереси, забезпечення умов для розвитку ділової професійної атмосфери.

Висновки. Застосування методики складання кейсів навчання сприяє виявленню здатності студента інтерпретувати, аналізувати, узагальнювати, систематизувати навчальний матеріал, критично мислити, об'єктивно оцінювати засвоєвану інформацію. Формування особистості майбутнього фахівця потребує додаткових досліджень, а саме: розробка системи моніторингу, узагальнення його результатів у системі особистісного зростання студента; вдосконалення системи контролю та оцінювання; підвищення педагогічної майстерності викладачів. Розробка різноманітних кейсів для самостійної роботи студента та обговорення є необхідною для формування особистості лікаря та науковця.

Список використаних джерел

1. Goto Y, Miura H. Evaluation of an Advanced Care Planning Training Program Incorporating Online Skills in Shared Decision Making: A Preintervention and Postintervention Comparative Study. *Healthcare (Basel)*. 2023 May 8; 11(9):1356. doi: 10.3390/healthcare11091356. Erratum in: *Healthcare (Basel)*. 2023 Jul 26; 11(15): PMID: 37174898; PMCID: PMC10178132.
2. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес : матеріали до першої лекції / укл. М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков; відп. ред. М. Ф. Степко. Київ : МОНУ, 2004. 24 с.]
3. Reimer D, Russell R, Khallouq BB, Kauffman C, Hernandez C, Cendán J, Castiglioni A. Pre-clerkship medical students' perceptions of medical professionalism. *BMC Med Educ*. 2019 Jul 1; 19(1):239. doi: 10.1186/s12909-019-1629-4. PMID: 31262283; PMCID: PMC6604300.
4. Benbassat J. Changes in wellbeing and professional values among medical undergraduate students: a narrative review of the literature. *Adv Health Sci Educ Theory Pract*. 2014 Oct; 19(4): 597–610. doi: 10.1007/s10459-014-9500-1. Epub 2014 Mar 11. PMID: 24615278
5. Равчина Т. Організація взаємодії студентів з освітнім середовищем у вищій школі. *Вісник Львів. ун-ту. Сер. пед.* 2005. Вип. 19. Ч. 2. С. 3–16.